

Zapewnienie przez sąd należytego wykonania egzekucji w ramach nadzoru sprawowanego na podstawie art. 759 § 2 k.p.c. w związku z projektem zmiany Kodeksu postępowania cywilnego (część 2) – zarządzenie nadzorcze jako czynność konwencjonalna

1. Wprowadzenie

W części pierwszej niniejszego opracowania¹ zaprezentowano obszar dyskusji prowadzonej w oparciu o treść art. 759 § 2 k.p.c.² Część drugą opracowania poświęcono natomiast zbadaniu uregulowania zawartego w tym przepisie dla potrzeb

¹ I. Wolwiak, *Zapewnienie przez sąd należytego wykonania egzekucji w ramach nadzoru realizowanego na podstawie art. 759 § 2 k.p.c. w związku z projektem zmiany Kodeksu (część 1) – zakres nadzoru*, PPE 2026, nr 1, s. 7–30.

² Przepis art. 759 § 2 k.p.c. stanowi, że sąd wydaje z urzędu komornikowi zarządzenia zmierzające do zapewnienia należytego wykonania egzekucji oraz usuwa spostrzeżone uchybienia. Ocena prawna wyrażona przez sąd w ramach wydanych zarządzeń jest wiążąca dla komornika.

wyprowadzenia z niego – w połączeniu z dalszymi przepisami prawa cywilnego procesowego – normy kompetencyjnej. Przy wykorzystaniu tej konstrukcji naukowej podjęto próbę wyznaczenia granic działań nadzorczych sądu. Dla osiągnięcia tego zamierzenia niezbędne było zaś wcześniejsze stworzenie pojęcia czynności konwencjonalnej w egzekucji wraz z regułami jej wykonania. Wyprowadzone wnioski pozwoliły na dodanie do dyskursu naukowego dalszej argumentacji, w tym co do potrzeby zmiany postanowienia zamieszczonego w art. 759 § 2 k.p.c., zwłaszcza wobec treści projektu nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego³.

2. Charakter czynności egzekucyjnych

Założeniem dla przeprowadzenia analizy funkcjonowania instytucji dotyczącej wydawania zarządzeń nadzorczych jest twierdzenie, że czynności procesowe są czynnościami konwencjonalnymi powodującymi skutki w postępowaniu cywilnym i obejmują swym zasięgiem wszystkie rodzaje postępowań cywilnych, do podejmowania których uprawnione są wyłącznie podmioty postępowania⁴. Z tego względu czynności egzekucyjne należy również uznać ze swej istoty za czynności konwencjonalne mające skutki w postępowaniu cywilnym. Przy czym od czynności procesowych odróżniają je dwa kryteria:

- czynności egzekucyjne są podejmowane tylko przez organy egzekucyjne;
- czynnościami egzekucyjnymi organy egzekucyjne stosują przymus w postępowaniu egzekucyjnym⁵.

³ Projekt zmiany ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, Druk UD 261; tekst: <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/projekty-aktow-prawnych3>; <https://www.gov.pl/attachment/3bb5f4b2-6039-43ea-a028-1d686006c1f4> (dostęp: 20.08.2025).

⁴ Na temat czynności konwencjonalnych w postępowaniu cywilnym zob. więcej: K. Markiewicz, *Zasady orzekania w postępowaniu nieprocesowym*, Warszawa 2013, s. 21–60; I. Wolwiak, *Skutek konwencjonalnej czynności procesowej jako jej element konstytutywny*, *Acta Iuris Stetinensis* 2022, nr 5, s. 151–169; I. Wolwiak, *Zakończenie postępowania rozpoznawczego*, Warszawa 2019, s. 43–63 i zacytowana tam literatura przedmiotu co do czynności konwencjonalnych w prawie.

⁵ F. Zedler, *Czynności egzekucyjne a czynności procesowe (wybrane zagadnienia)* [w:] *Symbolae Andreae Marciniak dedicate*, pod red. J. Jagiły, R. Kułskiego, Warszawa 2022, s. 140. Choć nie są to jedynie czynności podejmowane przez organy egzekucyjne w toku postępowania egzekucyjnego. Obok nich bowiem organy egzekucyjne podejmują także czynności procesowe.

Czynności egzekucyjne są podejmowanymi w ramach egzekucji przez organy egzekucyjne czynnościami konwencjonalnymi, które wywierają skutki prawne w ramach postępowania egzekucyjnego. Wiążą się one z wykorzystaniem środków przymusu egzekucyjnego dla doprowadzenia do osiągnięcia celu egzekucji, a więc realizacji świadczenia na rzecz wierzyciela zgodnie z treścią tytułu wykonawczego stanowiącego podstawę egzekucji⁶.

Podobnie jak czynności prawne oraz czynności procesowe, czynności egzekucyjne należy usytuować w szerokiej kategorii czynności konwencjonalnych, a więc zachowań ludzkich, którym na mocy pewnych wyraźnie ustanowionych lub zwyczajowo ukształtowanych reguł (tzw. reguły sensu) nadaje się nowy sens społeczny i kulturowy. Czynności egzekucyjne również są czynnościami konwencjonalnymi doniosłymi prawnie, gdyż o tym, czy pojedyncza czynność człowieka w znaczeniu psychofizycznym jako tzw. czynność prosta bądź też nawet kilka takich czynności, a nawet cały kompleks powiązanych ze sobą czynności psychofizycznych, będzie mieć walor czynności egzekucyjnej, decydują normy prawne regulujące te czynności w ramach systemu postępowania cywilnego⁷.

Należy przy tym dodać, że w przypadku czynności egzekucyjnych wyróżnianych tradycyjnie w literaturze jako manualne, takich jak czynności związane z otwarciem pomieszczeń, schowków, czy przeszukaniem pomieszczeń albo odzieży dłużnika, ich kwalifikacja jako czynności konwencjonalnych podlegających ścisłej reglamentacji prawnej z punktu widzenia całości systemu prawa jest wręcz kluczowa. Czynności te wiążą się z daleko idącą, bezpośrednią ingerencją w sferę prawnie chronionych dóbr – praw i wolności jednostki. Zatem ich prawna dopuszczalność warunkowana jest działaniem na podstawie i w granicach prawa, a wobec tego zgodnie z właściwymi dla nich regułami sensu określonymi przez obowiązujące normy prawa egzekucyjnego. Niezachowanie wymogów prawnych przewidzianych dla dokonania takich czynności spowoduje, że nie tylko nie powstaną skutki prawne związane z ich podjęciem, ale będą one aktem bezprawia⁸.

⁶ A. Olaś, *Pojęcie czynności egzekucyjnych w sądowym postępowaniu egzekucyjnym* – cz. 2, PPC 2023, nr 4, s. 769.

⁷ A. Fruk, *Czynności procesowe – wnioski i postulaty w kontekście relacji do czynności materialnoprawnych*, PPC 2023, nr 2, s. 246.

⁸ F. Zedler, *Czynności egzekucyjne...*, op. cit., pkt 9.

Czynności egzekucyjne dokonywane przez komornika będą więc włączone do zbioru czynności konwencjonalnych wyznaczonych regułami prawa cywilnego procesowego, ale taką czynnością będzie również wydanie przez sąd postanowienia zawierającego zarządzenie nadzorcze, z tym że bez dodatkowych elementów w zakresie kwalifikacji zachowania jako czynności egzekucyjnej (wymienionych wcześniej), choć oczywiście w ramach reguł sensu prawa procesowego.

3. Upoważnienie do dokonania czynności

3.1. Reguły wyznaczenia upoważnienia – pojęcie ogólne

Przyjmuje się, że akty normatywne zawierające w swej treści upoważnienie o charakterze kompetencyjnym mają mieć trzejelementową listę czynników składających się na zakres pojęcia kompetencji (czyli tzw. element podmiotowy, proceduralny i substancjalny). Nie ma co prawda jakichkolwiek postanowień, które stanowiłyby wzór umożliwiający tworzenie aktu kompetencji dla oznaczonego podmiotu, ale w nauce prawa administracyjnego przeprowadzono rozważania odnośnie do wyprowadzenia takiej zasady na podstawie obowiązujących wówczas przepisów, a nawet w oparciu o prawo związkowe⁹.

W treści art. 759 § 2 k.p.c. zawarto jedynie sformułowanie o wydaniu przez sąd zarządzeń zmierzających do zapewnienia należytego wykonania egzekucji oraz usuwających spostrzeżone uchybienia. Odwołując się wobec tego do podanego w literaturze przedmiotu pojęcia kompetencji, można przypadek jej wykonania ująć w trzy przesłanki w związku z wymienionymi wcześniej elementami kompetencji. Niezbędne jest więc istnienie w danym porządku prawnym odpowiedniej reguły kompetencyjnej, która określa:

- kto ma tytuł do podjęcia doniosłej prawnie czynności konwencjonalnej;
- w jaki sposób podjęte działania uznane zostaną za doniosłe ze względu na oczekiwane skutki prawne;
- w jakim obszarze regulacji prawnej działanie tego podmiotu może być uznane za zdolne do wywołania skutków prawnych¹⁰.

⁹ W. Góralczyk jr, *Zasada kompetencyjności w prawie administracyjnym*, Warszawa 1986, s. 18.

¹⁰ A. Bator, *Kompetencja w prawie i prawoznawstwie*, Wrocław 2004, s. 104–105.

Przy czym w zakresie prawa publicznego element podmiotowy będzie zawsze rodzajem tytułu szczególnego, a tym samym zakresowo ograniczonego; opartego na regule stanovionej¹¹ (wobec występowania zasady zakazu domniemywania kompetencji w prawie publicznym¹²).

3.2. Reguły kompetencji podmiotu procesowego

W pierwszej kolejności trzeba zatem wskazać podmiot, który ma kompetencję. Następnie zaś zaistnieje potrzeba wyznaczenia sposobu wykonania czynności realizujących posiadane kompetencje w oparciu o przepisy prawa procesowego. W przedmiocie zakresu kompetencji istotne będzie natomiast stwierdzenie, czy podmiotowi temu przysługuje kompetencja do określenia obowiązków adresatów na gruncie prawa procesowego¹³. Zaznaczano w nauce, że podmiot taki powinien być wyraźnie legitymowany normą prawa stanowionego, przyznającą kompetencję do działania w danym z góry określonym obszarze¹⁴.

Regułą, która wskazuje podmiot posiadający upoważnienie do dokonania czynności konwencjonalnej, jest ustawa – Prawo o ustroju sądów powszechnych¹⁵. Dookreślenie tego podmiotu znajduje się w treści art. 758 k.p.c., który stanowi, że sprawy egzekucyjne należą do właściwości sądów rejonowych. Nie jest więc podmiotem posiadającym taką kompetencję – do wydania zarządzenia w trybie art. 759 § 2 k.p.c. – sąd II instancji. Niezależnie od tego, czy będzie to sąd okręgowy (w związku z postanowieniem art. 767⁴ § 1¹ zd. 2, art. 767⁴ § 1², art. 767⁴ § 1³ k.p.c.), czy sąd rejonowy rozpoznający zażalenie jako sąd II instancji (art. 767⁴ § 1¹ k.p.c.). Z uwagi na postanowienie art. 758 §1¹ k.p.c. przewidujące, że czynności zastrzeżone dla sądu mogą być wykonywane przez referendarza sądowego, z wyłączeniem wymienionych szczegółowo czynności bądź wszystkich czynności w oznaczonych sprawach egzekucyjnych (art. 758

¹¹ Ibidem.

¹² Ibidem, s. 105.; A. Bator, *O zastosowaniu pojęcia kompetencja w prawie publicznym i prywatnym* [w:] *Wokół problematyki orzeczeń*, pod red. Ł. Błaszczaka, Toruń 2007, s. 192.

¹³ A. Bator, *Kompetencja...*, op. cit., s. 107.

¹⁴ Ibidem, s. 110–111, 113–114.

¹⁵ T.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 334.

§1¹ pkt 1–6 k.p.c.), podmiotem upoważnionym do wydania zarządzenia nadzorczego (z wyłączeniem tych, które wskazano) jest referendarz sądowy (wraz z uzupełnieniem wyznaczenia tej reguły przez ustawę – Prawo o ustroju sądów powszechnych).

W przedmiocie reguł postępowania niezbędne staje się przeprowadzenie szerszego badania przepisów Kodeksu postępowania cywilnego. Ustawodawca nie wprowadził bowiem żadnych odrębnych przepisów pozwalających na wyznaczenie przebiegu takiego postępowania. Jest to oczywiście kompetencja wprowadzona w ustawie – Kodeks postępowania cywilnego, przez co fundamentem dla wyznaczenia toku postępowania będą przepisy zawarte w k.p.c. W treści art. 759 § 2 k.p.c. znaleźć można jedynie wyrażenie o wydawaniu przez sąd zarządzeń. Czynności procesowe mogą być przy tym realizowane tylko w toku oznaczonego postępowania. Z tego też względu niezbędne staje się wprowadzenie bardziej szczegółowych postanowień dla określenia czynności podejmowanych przez sąd, strony tego postępowania, czy nawet inne podmioty. Wobec braku takich postanowień w art. 759 § 2 k.p.c. nie da się odwołać do odpowiedniego stosowania działań, jakie mogłyby zaistnieć w razie zainicjowania przez stronę postępowania ze skargi na czynności komornika.

Nie ma także przepisu, który przewidywałby jakąkolwiek inicjatywę stron postępowania egzekucyjnego co do wszczęcia takiego postępowania, niezależnie od treści przepisu art. 759 § 2 k.p.c. o wydaniu zarządzenia z urzędu. Ale też nie ma potrzeby podejmowania czynności co do dania wyrazu rozpoczęcia przez sąd takiego postępowania poprzez wydanie odpowiedniego postanowienia. Dokonane zostaną wobec tego jedynie działania będące ogólnymi czynnościami procesowymi, a zrealizowanymi według wzoru czynności, którego reguły sensu wyznaczone są przepisami Kodeksu postępowania cywilnego o procesie z uwagi na treść art. 13 § 2 k.p.c., choć w pierwszej kolejności będą to przepisy części trzeciej k.p.c. – postępowanie egzekucyjne (przepisy ogólne). Wymienić należy więc czynności dotyczące złożenia wyjaśnień, doręczenia pism sądowych, przeprowadzenia czynności stanowiących uprawdopodobnienie faktów. Zastosowanie znajdzie postanowienie art. 760 § 1 k.p.c. o składaniu wniosków i oświadczeń, według wyboru składającego, na piśmie

albo ustnie do protokołu, chyba że przepis szczególny stanowiłby inaczej. Nie ma przy tym w chwili obecnej możliwości wnoszenia w postępowaniu cywilnym pism za pośrednictwem systemu teleinformatycznego (art. 125 § 2^{1a} k.p.c.) ani na adres do doręczeń elektronicznych (art. 125 § 5 k.p.c.)¹⁶.

W sytuacji zaś gdy zajdzie potrzeba wysłuchania strony, odbędzie się ono stosownie do okoliczności, przez spisanie protokołu w obecności lub nieobecności drugiej strony albo przez oświadczenie strony złożone na piśmie (art. 760 § 2 k.p.c.). Sąd podejmie czynności w przedmiocie wydania zarządzenia na posiedzeniu niejawnym, chyba że zajdzie potrzeba wyznaczenia rozprawy albo wysłuchania na posiedzeniu stron lub innych osób (art. 766 zd. 1 k.p.c.). Zarządzenie nadzorcze będzie wydane jako orzeczenie w formie postanowienia (art. 766 zd. 2 k.p.c.). Postanowienie wydane na posiedzeniu niejawnym sąd z urzędu uzasadnia i doręcza wraz z uzasadnieniem, gdy stronie przysługuje środek zaskarżenia, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej (art. 766¹ § 1 k.p.c.). Orzeczenie sądu jest czynnością konwencjonalną realizowaną według reguł sensu wynikających z przepisów Kodeksu postępowania cywilnego, gdzie działaniem psychofizycznym będzie wypowiedź sformułowana zgodnie z regułami języka polskiego i zamieszczona w dokumencie pisemnym¹⁷.

Merytoryczny zakres działania sądu rejonowego w przedmiocie wydania zarządzenia określają przepisy regulujące czynności postępowania egzekucyjnego. Wobec tego należy wyznaczyć w pierwszej kolejności ten obszar jako zbiór działań podejmowanych w toczącym się postępowaniu egzekucyjnym. Będzie on ograniczony brzegowo w odniesieniu do elementu czasowego przez chwilę złożenia wniosku o wszczęcie egzekucji¹⁸ oraz moment prawomocnego zakończenia postępowania egzekucyjnego.

¹⁶ Ustawą z dnia 5 sierpnia 2025 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2025 r., poz. 1172) wprowadzono nowy art. 125¹ § 2 k.p.c. w przedmiocie składania przez zawodowych pełnomocników określonych pism za pośrednictwem Portalu Informacyjnego, ale wejście przepisu nastąpi w dniu 1 marca 2027 r. Choć art. 14 ust. 2 ustawy dopuścił taką możliwość już w okresie od 1 marca 2026 r.

¹⁷ O orzeczeniu jako czynności konwencjonalnej dokonanej w wykonaniu kompetencji – zob. K. Markiewicz, *Zasady orzekania...*, op. cit., s. 21–60; I. Wolwiak, *Zakończenie postępowania...*, op. cit., s. 176–183.

¹⁸ Również wtedy, gdy jest to żądanie przeprowadzenia egzekucji złożone przez sąd działający z urzędu (art. 796 § 2 k.p.c.).

W ogólnym przedstawieniu czynności konwencjonalnych zaznaczono konstytutywną regułę sensu takich czynności, jaką jest wywołanie odpowiedniego skutku. W przypadku czynności konwencjonalnych, których reguły sensu wyznaczają przepisy Kodeksu postępowania cywilnego, jest to skutek dla toczącego się konkretnego postępowania cywilnego¹⁹. Jednak na ten obszar nakłada się treść art. 759 § 2 zd. 1 k.p.c. co do wprowadzanego w niej postanowienia określającego zakres reguły merytorycznej jako konieczność zapewnienia należytego wykonania egzekucji. Zagwarantowanie możliwości osiągnięcia tego stanu rzeczy – należytego wykonania egzekucji – staje się więc elementem wyznaczenia zakresu merytorycznej dopuszczalności wydania zarządzenia, wprowadzając do niego czynnik intencjonalny. Właściwe będzie bowiem dodanie, że organem egzekucyjnym, który dokonuje czynności konwencjonalnych egzekucyjnych, jest komornik. Zaś sąd ma kompetencję tylko w zakresie podjęcia czynności, które będą prowadziły do zapewnienia prawidłowego toku postępowania egzekucyjnego. Nie zastępuje on organu egzekucyjnego w dokonaniu czynności. Nie ma takiego upoważnienia, a w przypadku organu władzy publicznej, nie jest dopuszczalne rozszerzanie kompetencji, która musi być wyznaczona ściśle i bez jakichkolwiek możliwości interpretacji na rzecz ich rozszerzenia, czego gwarantem jest przede wszystkim art. 2 Konstytucji RP. W związku z tym tak istotny staje się element intencjonalny wydawanego zarządzenia, które ma osiągnąć stan rzeczy zapewniający prawidłowy tok postępowania egzekucyjnego. Zatem treść zarządzenia co do nakazu podjęcia czynności, ponownego – właściwego – jej dokonania, czy co do uchylenia zrealizowanej czynności będzie wyznaczona osiągnięciem takiego właśnie stanu jako prawidłowego prowadzenia egzekucji, jeśli należyte prowadzenie egzekucji to prawidłowość podejmowanych działań przez organ egzekucyjny. Tę prawidłowość wskazują z kolei przepisy Kodeksu postępowania cywilnego wraz z zapewniającą ich właściwą interpretację zasadą legalizmu działania komornika oraz dalszymi zasadami prawa postępowania egzekucyjnego wraz z niezbędną oceną tam, gdzie przepis zawiera „luz decyzyjny”.

¹⁹ O skutkowym charakterze czynności egzekucyjnych – zob. A. Olaś, *Pojęcie czynności egzekucyjnych...*, op. cit., s. 769.

Ograniczenie czynności sądu będzie także wynikało z nakazu zachowania, jakie wyznaczy treść zarządzenia. Przy odesłaniu do dalszej analizy, gdzie czynność konwencjonalna sądu zostanie umieszczona jako element normy kompetencyjnej, można już w tym miejscu posłużyć się tą konstrukcją naukową, co pozwoli na uwydatnienie znaczenia czynności konwencjonalnej w aktualizacji dyrektywy zachowania oznaczonego podmiotu. Będzie on adresem tej normy, choć jego zachowanie wyznacza bezpośrednio norma merytoryczna (norma generalna i abstrakcyjna). Norma taka nie jest oczywiście zamieszczona w określonej jednostce tekstu prawnego. Pozostając na gruncie prawa cywilnego procesowego, normę tę należy wyprowadzić z treści poszczególnych przepisów k.p.c., bazując na podstawowym określeniu normy prawnej jako jednoznacznego wyznaczenia podmiotu, jego zachowania oraz dokładnie wskazanych okoliczności. Upraszczając, można w tym miejscu przyjąć, że hipotezą normy kompetencyjnej będzie sytuacja dokonania przez sąd czynności konwencjonalnej, jaką jest zarządzenie nadzorcze. Adresem normy kompetencyjnej będzie komornik, co daje się wywieść bezpośrednio z treści art. 759 § 2 k.p.c. Norma merytoryczna to nakaz zachowania zaktualizowany treścią zarządzenia oraz uzupełniony o postanowienie zawarte w przepisie Kodeksu postępowania cywilnego przewidującym dokonanie przez komornika czynności egzekucyjnych. Zachowanie to może być jedynie nakazem podjęcia działań w związku z wydanym zarządzeniem, w tym uchylającym czynność egzekucyjną. W określonym zakresie, jak w przypadku każdej czynności procesowej sądu, postanowienie to będzie wyznaczać normę zachowania stron postępowania egzekucyjnego, gdy chodzi o posłuch dla normy – nakaz zaniechania działań, które podważałyby jej treść. Takiego nakazu nie będzie w przypadku osób trzecich, które uzyskują oznaczone uprawnienia w prowadzonej egzekucji, jak choćby w razie nabycia praw do majątku dłużnika, jeśli nie są stroną tego postępowania.

Określenie zakresu działania sądu w ramach upoważnienia do dokonania czynności procesowej pozwala zarazem wyłączyć spod tego upoważnienia wydanie zarządzenia, które powodowałoby uchylenie czynności procesowej strony, gdy jest ona realizowana w ramach posiadanej przez nią kompetencji, z jej inicjatywy,

wniosku, bądź wręcz zastąpienia jej czynności konwencjonalnej procesowej (wniosku) poprzez nakazanie komornikowi podjęcia określonej czynności²⁰.

Takie ujęcie kompetencji sądu pozwala stwierdzić, że nie ma ograniczenia co do wydania zarządzenia odnośnie do prawomocnej czynności egzekucyjnej komornika, w tym wydanego przez niego postanowienia, za czym przemawia dodatkowo treść art. 767³ § 2 k.p.c., skoro przy odrzuceniu skargi na czynności komornika występuje również powinność stosowania art. 759 § 2 k.p.c.

Wypadnie tylko dodać, mimo iż pozostaje to w związku z przepisami postępowania cywilnego – w ramach reguły formalnej – że sąd będzie związany wydanym wcześniej przez siebie postanowieniem nadzorczym z możliwością jego zmiany ramach treści art. 359 § 1 i 2 k.p.c.²¹

Zaistnienie sytuacji wymagającej zapewnienia należytego wykonania egzekucji, czy usunięcia spostrzeżonego uchybienia staje się jednocześnie elementem kontekstu do podjęcia przez sąd działania polegającego na dokonaniu czynności konwencjonalnej w postaci wydania orzeczenia nadzorczego, przenosząc upoważnienie do realizacji czynności konwencjonalnej z możliwości na płaszczyznę obowiązku jej dokonania.

W przypadku podmiotu, który ma upoważnienie do dokonania czynności konwencjonalnej, jej realizację wyznacza kontekst sytuacyjny wynikający z zakresu działania tego podmiotu²². W przypadku podmiotów władzy publicznej

²⁰ Można tylko dodać, że również w oparciu o ogólną interpretację co do stosowania przepisu art. 759 § 2 k.p.c. wykluczono dopuszczalność wydania zarządzenia zastępującego wnioski stron – F. Zedler, *Nadzór sądu nad czynnościami komornika na podstawie art. 759 § 2 k.p.c.*, NP 1975, nr 7–8, s. 991; H. Pietrzkowski, *Nadzór nad czynnościami komornika po zmianach wprowadzonych ustawą z 22.03.2018 r. o komornikach sądowych*, PS 2019, nr 6, s. 42; czy wyřeczającego komornika w prowadzeniu egzekucji – M. Dziewulska, *Nadzór z urzędu nad czynnościami komornika sądowego na podstawie art. 759 § 2 k.p.c.*, Warszawa 2025, s. 219.

²¹ Odwołanie się do treści art. 332 § 1 zd. 1 w zw. z art. 358, art. 359 i art. 361 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. stało się bowiem podstawą przyjęcia tezy, że przepisy regulujące związanie sądu wydanym postanowieniem znajdują odpowiednie zastosowanie również w postępowaniu egzekucyjnym. Zatem sąd egzekucyjny, sprawując nadzór nad postępowaniem egzekucyjnym, jest związany na podstawie wyprowadzonej z treści wymienionych przepisów Kodeksu postępowania cywilnego wydanym przez siebie orzeczeniem nadzorczym – A. Ołař, *Czy w postępowaniu egzekucyjnym sąd jest związany wydanym przez siebie uprzednio w trybie art. 759 § 2 Kodeksu postępowania cywilnego rozstrzygnięciem nadzorczym?*, PPC 2022, nr 2, s. 402, 405; H. Pietrzkowski [w:] *Postępowanie egzekucyjne. Artykuły 758–1095¹*, pod. red. T. Erecińskiego, M. Dziurdy, Warszawa 2025, kom. do art. 759, uw. 8.

²² Co do sytuacji podmiotu kompetentnego w zakresie realizacji kompetencji – zob. M. Zieliński, *Wykładnia prawa. Zasady – reguły – wskazówki*, Warszawa 2017, s. 29–30.

przewidziane w prawie upoważnienie do podjęcia czynności staje się obowiązkiem jej dokonania w każdym przypadku zaistnienia kontekstu sytuacyjnego²³. Zamieszczenie w treści przepisu przez ustawodawcę wyrazu „może” stawowi o wprowadzeniu kompetencji danego podmiotu, co nie oznacza dowolności podjęcia takich działań. Jest to związane z zawarciem upoważnienia do dokonania czynności konwencjonalnej, gdy jej realizacja ma nastąpić w razie wystąpienia określonych okoliczności. Ustawodawca może nawet wprowadzić, obok upoważnienia do dokonania czynności konwencjonalnej, odrębną normę materialną, która wyznacza z mocy przepisów nakaz zachowania w postaci dokonania danej czynności konwencjonalnej w razie zaistnienia faktów stanowiących hipotezę takiej normy²⁴.

Nie wprowadzono ani w treści art. 759 § 2 k.p.c., ani w innych przepisach czynności konwencjonalnej, która miałaby inicjować postępowanie sądowe związane z wydaniem zarządzenia. W tym wypadku dokonanie takiej czynności prowadziłyby do nakazu odpowiedniego zachowania sądu. Jeśli zatem nie przewidziano żadnego działania – czynności – strony lub innego podmiotu uprawnionego, to wydanie zarządzenia może nastąpić tylko z urzędu²⁵.

²³ Zaistnienie kontekstu sytuacyjnego dla wykonania kompetencji kształtowane jest przez zróżnicowane standardy normatywne. Pojawia się tutaj kategoria interesu publicznego wyrażona bezpośrednio w przepisach prawa materialnego pod postacią nakazu wydania odpowiedniej decyzji w przypadku wystąpienia określonych okoliczności (A. Bator, *Kompetencja...*, op. cit., s. 127) albo kontekstu wprowadzonego poprzez pośrednie konstrukcje służące wyrażeniu powinności, jak normy zadaniowe, normy planowe, przepisy określające cele i funkcje działania organu administracji, czy w końcu zasady racjonalności działania połączone z zasadami słuszności oraz współżycia społecznego (A. Bator, *Kompetencja...*, op. cit., s. 127).

²⁴ Przy czym charakter takiego obowiązku także tutaj jest różny: od jednoznacznego obowiązku czynienia użytku z kompetencji aż do ogólnego obowiązku kierowania się interesami, których rozeznanie pozostawia się samemu organowi decydującemu (Z. Ziemiński, *Typologia norm prawnych* [w:] *Z teorii i filozofii prawa Zygmunta Ziemińskiego*, pod red. S. Wróńskiej, Warszawa 2007, s. 106). Zaznacza się również, że sposób uczynienia użytku z przyznanej kompetencji może być wyznaczony jednoznacznie albo pozostawić znaczne luzy wyboru decyzji w tej dziedzinie (Z. Ziemiński, *Typologia...*, op. cit., s. 106; M. Zieliński, *Dwa nurty pojmowania „kompetencji”* [w:] *Gospodarka. Administracja. Samorząd. Tom II*, pod red. H. Olszewskiego, B. Popowskiej, Poznań 1997, s. 587).

²⁵ Zasadność zmiany treści art. 759 § 2 k.p.c. poprzez wprowadzenie zamiast sformułowania „sąd może” sformułowania „sąd wydaje” została zakwestionowana w nauce, ponieważ każdy organ postępowania cywilnego powinien działać z urzędu, gdy w przepisie nie określono, z czyjej inicjatywy powinien podjąć dane działanie – I. Kunicki, *Uchylenie rygoru natychmiastowej wykonalności i nadzór judykacyjny nad komornikiem sądowym*, PPE – Supplement 2019, nr 1, s. 24.

Chociaż nie jest wówczas wyłączona aktywność innego podmiotu, która będzie stanowić impuls do podjęcia przez sąd czynności w przedmiocie wydania zarządzenia²⁶. Potwierdzenie tego obowiązku staje się więc zbędne, jeśli ustawodawca nie przewidział wszczęcia odrębnego postępowania dla wydania przez sąd zarządzeń w następstwie inicjatywy strony.

Należy także zwrócić uwagę na brak powiązania tej kompetencji z normą materialną, która wprowadziłaby nakaz podjęcia przez organ władzy oznaczonej czynności. W takim wypadku norma materialna musiałaby zawierać wszystkie elementy składowe, w tym hipotezę wskazującą całość elementów faktycznych, których zaistnienie stałoby się podstawą przyjęcia nakazu zachowania wprowadzonego w dyrektywie normy materialnej, a będącego wykonaniem czynności konwencjonalnej. Nie da się jednak wprowadzić takiej normy, gdy sąd ma wydać zarządzenie w zależności od przypadku, jaki zaistnieje w toku postępowania egzekucyjnego, gdy w kontekście realizacji kompetencji – w tym w zakresie okoliczności prowadzanego postępowania egzekucyjnego – wystąpi sytuacja oceniana przez sąd jako potrzeba zapewnienia należytego wykonania egzekucji bądź konieczność usunięcia uchybienia. Można tylko dodać, że wprowadzenie kompetencji dotyczącej podjęcia oznaczonej czynności w danej procedurze wiąże się przede wszystkim z jej sekwencyjnym przebiegiem i podjęciem działania przez inny podmiot, co ma miejsce chociażby w przypadku wniesienia skargi na czynności komornika, gdy jej złożenie prowadzi do nakazu przeprowadzenia przez sąd czynności w ramach rozpoznania skargi i wydania co do niej orzeczenia. Przeniesienie tego ogólnego rozważania na płaszczyznę przepisu art. 759 § 2 k.p.c. wskazuje zatem na obowiązek sądu realizacji przyznanej mu kompetencji przez wydanie zarządzenia, gdy zaistnieje kontekst dla podjęcia czynności konwencjonalnej. Będzie nim przypadek prowadzenia egzekucji sądowej przez komornika, gdy w jej toku zaistnieje sytuacja wymagająca podjęcia działania dla zapewnienia należytego wykonania egzekucji lub zaistnieją okoliczności podjęcia przez komornika czynności wymagających ich usunięcia dla

²⁶ W. Broniewicz, *Kilka uwag o znaczeniu wniosków stron i czynnościach sądu przy podmiotowej zmianie powództwa*, NP 1974, nr 2, s. 195.

zapewnienia należytego wykonania egzekucji. Należyte wykonanie egzekucji wiąże się przede wszystkim z zapewnieniem legalności działań organu egzekucyjnego, ale działania komornika powinny jednocześnie prowadzić do osiągnięcia podstawowego celu egzekucji, jakim jest zaspokojenie świadczenia wierzyciela.

4. Norma kompetencyjna

4.1. Zagadnienia podstawowe

Wprowadzenie czynności konwencjonalnej na obszar regulacji prawnych wywołuje potrzebę ich ujęcia w ramy konstrukcji naukowej: normy kompetencyjnej. Dokonanie czynności konwencjonalnej, wobec przyznanego danemu podmiotowi upoważnienia, powinno pociągać za sobą następstwo prawne dla tego podmiotu, które sytuuje się po stronie korzyści (połączone z aktualizacją nakazu zachowania innego podmiotu). Tymczasem skupienie się na samej czynności konwencjonalnej zrealizowanej przez podmiot upoważniony nie wskazuje jeszcze na jakąkolwiek korzyść w sferze ochrony prawnej. Również w przypadku organów władzy samo wykonanie czynności konwencjonalnej – mimo danego upoważnienia – nie świadczy o zaistnieniu sytuacji prawnej, jej aktualizacji, bez względu na ocenę, jakiej będziemy dokonywać od strony korzyści czy powinności. Nieodzowne będzie więc sięgnięcie do konstrukcji normy kompetencyjnej.

Językowy schemat normy kompetencyjnej przewiduje, jakie warunki normatywne (istnienie przepisów nadających kompetencję) i jakie dodatkowe warunki faktyczne (akt wykonywania kompetencji) muszą być spełnione, aby uznać normę merytoryczną za normę aktywną (obowiązującą), która nakazuje adresatowi tej normy ściśle określone zachowanie²⁷.

Norma kompetencyjna nakazuje postępowanie w określony sposób jej adresatowi wówczas, gdy podmiot mający do tego kompetencję, mocą tej normy kompetencyjnej, dokonana w przewidziany sposób określonej czynności

²⁷ A. Bator, *Kompetencja...*, op. cit., s. 78.

konwencjonalnej²⁸. Norma kompetencyjna nakazuje bowiem oznaczonemu podmiotowi, podległemu kompetencji, zachowanie się w oznaczony sposób w okolicznościach polegających między innymi na tym, że podmiot uzyskujący kompetencję dokona czynności konwencjonalnej w przewidziany sposób²⁹.

W najprostszym przypadku norma kompetencyjna wyrażona jest w postaci przepisu kompetencyjnego, który upoważniając jakiś podmiot do dokonania czynności, przez którą powstają lub aktualizują się obowiązki innych podmiotów (adresatów normy), prowadzi do wyznaczenia tym podmiotom (podległym kompetencji) nakazu odpowiedniego zachowania³⁰.

Podsumowując ten fragment, można przyjąć, że norma udzielająca kompetencji składa się z dwóch niejako odmiennych części, tj. z reguły, która pewnej czynności psychofizycznej lub prostej czynności konwencjonalnej dokonanej przez podmiot uzyskujący do tego kompetencję nada sens dokonania czynności konwencjonalnej danego rodzaju, oraz z normy konsekwencyjnej nakazującej podmiotowi podlegającemu udzielanej kompetencji odpowiednio zareagować na taką czynność jako na należycie dokonaną czynność konwencjonalną.

4.2. Norma kompetencyjna w postępowaniu egzekucyjnym

Przyjmując w tym miejscu dokonanie przez sąd czynności konwencjonalnej w postaci wydania postanowienia nadzorczego, należy stwierdzić aktualizację obowiązku adresatów normy kompetencyjnej. Zakres obowiązków, jakie są

²⁸ Z. Ziemiński, *Teoria...*, op. cit., s. 25–26; Z. Ziemiński, *Kilka uwag o pojęciu przestrzegania i pojęciu stosowania prawa*, PiP 1968, nr 1, s. 5; M. Zieliński, *Dwa nurty...*, op. cit., s. 585; M. Zieliński, Z. Ziemiński, *Uzasadnienie twierdzeń ocen i norm w prawoznawstwie*, Warszawa 1988, s. 64; M. Zieliński, *Wykładnia prawa...*, op. cit., s. 28; Z. Radwański, M. Zieliński [w:] *System Prawa Prywatnego. Tom 1. Prawo cywilne część ogólna*, pod red. M. Safjana, Warszawa, 2007, s. 313.

²⁹ K. Świrydowicz, S. Wronkowska, M. Zieliński, Z. Ziemiński, *O nieporozumieniach dotyczących tzw. norm zezwalających*, PiP 1975, nr 7, s. 60; S. Wronkowska [w:] S. Wronkowska, Z. Ziemiński, *Zarys teorii prawa*, Poznań 1997, s. 104, 108; M. Zieliński, Z. Ziemiński, *Uzasadnienie...*, op. cit., s. 81; Z. Radwański, A. Oleniczak, *Prawo cywilne – część ogólna*, Warszawa 2019, s. 42.

³⁰ Z. Ziemiński, *Kilka uwag...*, op. cit., s. 5. Inaczej jeszcze: norma kompetencyjna nakazuje postępowanie w określony sposób jej adresatowi wówczas, gdy podmiot uzyskujący do tego kompetencję, mocą tej normy kompetencyjnej, dokona w przewidziany sposób określonej czynności konwencjonalnej – Z. Ziemiński, *Teoria...*, op. cit., s. 25–26; Z. Ziemiński, *Kilka uwag...*, op. cit., s. 5. M. Zieliński, *Wykładnia prawa...*, op. cit., s. 27–28; M. Zieliński, *Dwa nurty...*, op. cit., s. 585; M. Zieliński, Z. Ziemiński, *Uzasadnienie...*, op. cit., s. 64.

następstwem decyzji sądu, wynika zarazem z normy merytorycznej istniejącej już w sferze prawnej – przepisach prawa cywilnego procesowego. Pozostaje więc posłużenie się konstrukcją normy prawnej, która będzie wyprowadzona – dekodowana – z przepisów prawa (tutaj prawa procesowego). W przypadku orzeczenia zawierającego zarządzenie nadzorcze trzeba zaznaczyć, że chodzi o obowiązek odpowiedniego zachowania jako następstwa wydania przez sąd postanowienia, co będzie zwykle wiązało się z powinnością dokonania przez komornika odpowiedniej czynności konwencjonalnej – egzekucyjnej – jako dyrektywy zachowania wyznaczonej komornikowi. W przypadku uchylenia czynności egzekucyjnej dyrektywa zachowania będzie obejmowała także strony postępowania egzekucyjnego, które są obowiązane do nakazu zaniechania działań, do których byłoby uprawnione w następstwie podjętej czynności, a uchylonej następnie przez sąd, tak jak to ma miejsce w postępowaniu procesowym.

Podobnie bowiem jak w przypadku procesu, wydanie przez sąd orzeczenia prowadzi do aktualizacji nakazu wyprowadzonego z przepisów prawa procesowego w zakresie dyrektywy ujętej ogólnie jako nakaz podporządkowania się decyzji sądu wiążącej strony na podstawie art. 365 § 1 k.p.c., choć zwykle już skutecznego od chwili wydania (art. 360 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

Przepisy Kodeksu postępowania cywilnego nie przewidują co prawda żadnej sankcji w razie podjęcia przez uczestnika postępowania dalszych czynności – nie ma normy sankcjonującej. Ale podjęte przez strony czynności powinny zostać uznane za bezskuteczne, co obejmuje również czynności komornika, a co nastąpi zwykle w postaci wypowiedzi sądu w wyniku wniesionego środka zażalenia bądź w trybie zarządzenia nadzorczego. W koncepcji normy prawnej sankcja nie jest jednak elementem definiującym normę postępowania³¹, aczkolwiek w przypadku komornika mogą być podjęte decyzje wynikające z nadzoru administracyjnego.

³¹ Z. Ziemiński, *Problemy podstawowe prawoznawstwa*, Warszawa 1980, s. 154; Z. Radwański, A. Oleniczak, *Prawo cywilne...*, op. cit., s. 37–38; T. Gizbert-Studnicki, A. Grabowski, *Normy programowe w konstytucji* [w:] *Charakter i struktura norm konstytucji*, pod red. J. Trzczyńskiego, Warszawa 1997, s. 96, 109; Z. Radwański, M. Zieliński [w:] *System Prawa Prywatnego...*, op. cit., s. 313–314.

Wyniki przeprowadzonego podsumowania pozwalają zarazem stwierdzić, że postanowienie sądu może być wydane jedynie w toku prowadzonego postępowania egzekucyjnego. Nie ma podstaw do wprowadzenia nakazu zachowania w zakończonym postępowaniu. Nawet więc w przypadku postanowienia o kosztach w zakresie kompetencji sądu nie mieści się wydanie zarządzenia nadzorczego z chwilą zakończenia postępowania egzekucyjnego, o ile nie jest możliwa modyfikacja nakazu z uwagi na zainicjowanie postępowania zażaleniowego bądź skargowego.

Sytuacja wydania przez sąd postanowienia uchylającego czynność komornika może bowiem stać się jednocześnie kontekstem dla realizacji przez stronę czynności konwencjonalnej, gdy posiada kompetencję do jej dokonania, jak to jest w przypadku możliwości zainicjowania postępowania zażaleniowego. Zgodnie z art. 770 § 5 k.p.c. na postanowienie sądu zażalenie przysługuje stronom, komornikowi oraz innej osobie, której to postanowienie dotyczy, a co obejmuje każde orzeczenie sądu co do kosztów postępowania egzekucyjnego.

Właściwe będzie dodanie, że wśród typu norm prawnych wyróżnionych ze względu na ich treść są normy udzielające kompetencji do dokonania określonych czynności konwencjonalnych doniosłych prawnie. Przy czym będą to normy udzielające kompetencji prawodawczej lub normy udzielające kompetencji do aktualizowania przez odpowiednią czynność obowiązku prawnego opartego na poprzednio już ustanowionych normach³².

Dokonanie czynności konwencjonalnej w postaci wydania orzeczenia powoduje jednocześnie aktualizację zakazu podejmowania dalszych czynności związanych z przedmiotem rozstrzygnięcia w zakresie wydanego przez sąd rozstrzygnięcia. Nakaz ten obejmuje nie tylko komornika, uczestników postępowania, ale również sąd.

5. Podsumowanie

Postanowienie wydane na podstawie art. 759 § 2 k.p.c. zawiera zarządzenie nadzorcze, które nakazuje komornikowi, jako adresatowi treści postanowienia,

³² Z. Ziemiński, *Problemy...*, op. cit., s. 160.

zachowanie, jakim będzie podjęcie czynności bądź zaniechanie działań, które byłyby następstwem uchylonej czynności. Postanowienia wydane przez sąd odnoszą się do aktualizacji nakazu zachowania komornika w prowadzonym postępowaniu egzekucyjnym. Tym samym, decyzje podjęte przez sąd nie powinny dotyczyć postępowania, które zostało zakończone. Bezprzedmiotowe staje się podejmowanie czynności, które nie prowadzą do aktualizacji zachowania adresata w sferze prowadzonej procedury jako aktu prawnego normatywnego, zarówno gdy jest to nakaz działania, jak i zaniechania. Nie jest to nadzwyczajny tryb postępowania z dopuszczalnością uchylecia czynności procesowych (egzekucyjnych).

Nie oznacza to wyłączenia dopuszczalności usunięcia uchybienia – uchylecia postanowienia, gdy postępowanie prowadzone w trybie art. 759 § 2 k.p.c. zostało wszczęte przed zakończeniem postępowania egzekucyjnego, a czynności podejmuje sąd w następstwie zainicjowanego postępowania zażaleniewego, choć wówczas decyzja sądu II instancji nie jest oparta na podstawach wynikających z art. 759 § 2 k.p.c., skoro nie jest to podmiot upoważniany do wydawania zarządzeń nadzorczych.

6. Wnioski *de lege ferenda*

W opracowaniu dotyczącym podejmowania przez sąd czynności nadzorczych zaprezentowano poglądy nauki co do funkcjonowania tej instytucji. Wątpliwości, jakie wiążą się ze stosowaniem tego przepisu, pociągnęły za sobą wiele polemicznych wypowiedzi. Dołączyła się do tego także judykatura, co jednak tylko pogłębiło te wątpliwości, podczas gdy w uzasadnieniach orzeczeń Sądu Najwyższego brak szerszych motywów przemawiających za zasadnością podanych tylko ogólnie tez.

Inicjatywą do dokonania niniejszego opracowania był jednak rządowy projekt zmiany Kodeksu postępowania cywilnego, w którym przewidziano nową treść art. 759 § 2 k.p.c. Nie znalazła się w nim żadna propozycja przepisu regulującego postępowanie w przedmiocie wydawania zarządzeń nadzorczych, poza wprowadzeniem dalszych wątpliwości co do toku takiego postępowania poprzez otwarcie dyskusji w przedmiocie wniesienia zażalenia na postanowienie sądu

zwierające zarządzenie nadzorcze. Nie ma tam również jakiegokolwiek treści wyznaczającej merytoryczny zakres tych działań. Podjęta została więc próba przeprowadzenia analizy postanowień art. 759 § 2 k.p.c. w odniesieniu do pojęcia czynności konwencjonalnej. W ostatnim okresie pojawiły się bowiem wypowiedzi, w których w sposób wyraźny i zdecydowany opowiedziano się za wprowadzaniem czynności egzekucyjnych do zbioru czynności konwencjonalnych w prawie. Stawiając zatem jako fundament prowadzonego badania pojęcie czynności konwencjonalnej w prawie, przeprowadzono analizę tej instytucji w odniesieniu do reguł, które ją tworzą, z przeniesieniem tych rozważań na płaszczyznę prawa cywilnego procesowego. Dla zbadania funkcjonowania regulacji wynikającej z treści art. 759 § 2 k.p.c. posłużono się jednocześnie konstrukcją naukową: normą kompetencyjną.

Wnioski, które wynikają z tego badania, sprowadzają się do twierdzenia o dopuszczalności wydania zarządzeń nadzorczych tylko przez sąd rejonowy – sędziego, referendarza sądowego – przy prowadzeniu czynności w ramach postępowania, którego przebieg wyprowadzono z przepisów części trzeciej oraz z przepisów ogólnych Kodeksu postępowania cywilnego.

W przedmiocie merytorycznego obszaru podejmowanych działań, zamieszczając w nim jako elementy graniczne – czasowe – chwilę wszczęcia postępowania egzekucyjnego i jego prawomocnego zakończenia, ograniczono zakres zarządzeń wydawanych przez sąd w związku z adresatem normy kompetencyjnej, którym jest przede wszystkim komornik, a dopiero w dalszej kolejności strony postępowania egzekucyjnego. Następne ograniczenie szeroko ujętego upoważnienia sądu wynikającego z samej treści art. 759 § 2 k.p.c. było konkluzją interpretacji przepisu co do nakazu podjęcia przez komornika czynności lub uchylenia zrealizowanych czynności. Wszystkie podejmowane w tym trybie działania odniesiono bowiem do intencjonalności wyznaczającej aktywność sądu – jako dążenie do osiągnięcia stanu rzeczy, jakim jest zapewnienie należytego wykonania egzekucji, co sprowadza się do prawidłowego jej prowadzenia przy uwzględnieniu zasad prawa procesowego. Jeden z kolejnych wniosków, jaki wywiedziono z tego badania, sprowadza się do dopuszczalności zainicjowania postępowania zażaleniowego w następstwie wydanego przez

sąd postanowienia nadzorczego lub postępowania skargowego (w razie wydania postanowienia przez referendarza sądowego), choć również w ograniczonym zakresie ustawowej dopuszczalności modyfikacji nakazu zachowania zaktualizowanego wydanym zarządzeniem nadzorczym.

Ogólna myśl, która wynika z przeprowadzonych czynności badawczych, sprowadza się natomiast do postulatu wprowadzenia przez ustawodawcę szerszego uregulowania instytucji zarządzeń nadzorczych, o ile instytucja ta ma nadal obowiązywać. Należy bowiem zaznaczyć, że w nauce już po raz kolejny złożono postulat *de lege ferenda* uchylecia art. 759 § 2 k.p.c. Zwłaszcza że po wprowadzeniu zmiany treści przepisu poprzez wykreślenie słowa „może” wydawane są postanowienia zawierające negatywne rozstrzygnięcie co do wydania zarządzenia nadzorczego. Tym samym, w miejsce powinności wydawania przez sąd zarządzeń w sytuacjach szczególnych, związanych z zaistniałym kontekstem sytuacyjnym, pojawiło się obligatoryjne postępowanie co do wydawania zarządzeń nadzorczych w każdym przypadku zetknięcia się z prowadzonym przez komornika postępowaniem egzekucyjnym. To z kolei prowadzi do podejmowania przez strony działania w przedmiocie zainicjowania takiego postępowania wraz z postępowaniem zażaleniowym w kierunku przedłużenia postępowania egzekucyjnego. Wielkim zawodem staje się więc projekt zmiany Kodeksu postępowania cywilnego w odniesieniu do instytucji zarządzeń nadzorczych sądu, podczas gdy powinien on zawierać nowe i właściwe uregulowanie w tym przedmiocie, jak wskazano w niniejszym opracowaniu.

STRESZCZENIE Zapewnienie przez sąd należytego wykonania egzekucji w ramach nadzoru sprawowanego na podstawie art. 759 § 2 k.p.c. w związku z projektem zmiany Kodeksu postępowania cywilnego (część 2) – zarządzenie nadzorcze jako czynność konwencjonalna

Przeprowadzona analiza instytucji zarządzeń nadzorczych sądu ukazała liczne kontrowersje pojawiające się na gruncie stosowania przepisu art. 759 § 2 k.p.c. Jednocześnie nie przedstawiono żadnych rozwiązań dla możliwości ich usunięcia. Udostępniony projekt zmiany Kodeksu postępowania cywilnego z dnia 15 kwietnia 2025 r. nie zawiera nowego unormowania w sferze dokonywania czynności nadzorczych. Wypowiadane z kolei w nauce twierdzenia o kwalifikacji czynności egzekucyjnych jako czynności konwencjonalnych spowodowały potrzebę

poszerzenia badania takich czynności w odniesieniu do wydawanych przez sąd postanowień nadzorczych. Podjęte działania przy wprowadzeniu reguły podmiotowej, formalnej i merytorycznej dały obraz funkcjonowania instytucji zarządzeń nadzorczych w egzekucji sądowej prowadzonej przez komornika. Uzasadnione w takim przypadku ujęcie czynności konwencjonalnej w konstrukcji normy kompetencyjnej umożliwiło dalsze dookreślenie zakresu nadzoru sądu nad działaniami komornika.

Końcowe wnioski z przeprowadzonego badania potwierdziły znaczne rozszerzenie działań sądu poza zakres jego upoważnienia do dokonania takiej czynności konwencjonalnej. Przewidziano nawet upoważnienie sądu drugiej instancji do wydawania zarządzeń nadzorczych, i to wobec wyraźnego postanowienia art. 758 k.p.c., przy równoczesnym wprowadzeniu postępowania zażaleniowego, które jako modyfikacja nakazu wynikającego z normy kompetencyjnej powinno mieć miejsce tylko wyjątkowo. Niestety, kolejny projekt zmiany Kodeksu postępowania cywilnego nie wprowadza żadnych istotnych rozwiązań.

Słowa kluczowe: komornik, postępowanie egzekucyjne, sądowy nadzór, czynność konwencjonalna, norma kompetencyjna, czynność komornika

ABSTRACT The Court's Assurance of the Proper Execution of Enforcement Proceedings as Part of Supervision Carried Out Pursuant to Article 759 § 2 of the Code of Civil Procedure in Connection with the Draft Amendment to the Code of Civil Procedure (Part 2) – Supervisory Order as a Conventional Act

dr hab. Ireneusz Wolwiak, Institute of Law, Faculty of Law and Administration,
University of Silesia in Katowice; ORCID: 0000-0002-6894-058X

The analysis of the institution of court supervisory orders revealed numerous controversies arising in the area of application of the provision of Article 759 § 2 of the Code of Civil Procedure. At the same time, no solutions were presented for their possible removal. The published draft amendment to the Code of Civil Procedure of 15 April 2025 does not contain new regulations in the sphere of performing supervisory activities. In turn, the statements made in science about the qualification of enforcement actions as conventional actions resulted in the need to expand the study of such actions in relation to supervisory decisions issued by the court. The actions taken to introduce the subjective, formal and substantive rule provided an overview of the functioning of the institution of supervisory management in court enforcement carried out by a bailiff. The inclusion of a conventional act in the construction of the competence standard, justified in such a case, made it possible to further specify the scope of court supervision over the bailiff's actions.

The final conclusions of the conducted study confirmed a significant extension of the court's activities beyond the scope of its authorization to perform such a conventional action. The second instance court was even authorized to issue supervisory orders, in accordance with the express provision of Article 758 of the Code of Civil Procedure, while at the same time introducing an appeal procedure, which, as a modification of an order resulting from the competence norm, should only take place in

exceptional cases. Unfortunately, the next draft amendment to the Code of Civil Procedure does not introduce any significant solutions.

Keywords: *bailiff, enforcement proceedings, judicial supervision, conventional activity, competence standard, court enforcement officer's action*

Bibliografia/References

Bator A., *Kompetencja w prawie i prawoznawstwie*, Wrocław 2004.

Bator A., *O zastosowaniu pojęcia kompetencja w prawie publicznym i prywatnym [w:] Wo-
kół problematyki orzeczeń*, pod red. Ł. Błaszczaka, Toruń 2007.

Broniewicz W., *Kilka uwag o znaczeniu wniosków stron i czynnościach sądu przy podmio-
towej zmianie powództwa*, NP 1974, nr 2.

Dziewulska M., *Nadzór z urzędu nad czynnościami komornika sądowego na podstawie
art. 759 § 2 k.p.c.*, Warszawa 2025.

Góralczyk W. jr, *Zasada kompetencyjności w prawie administracyjnym*, Warszawa 1986.

Fruk A., *Czynności procesowe – wnioski i postulaty w kontekście relacji do czynności mate-
rialnoprawnych*, PPC 2023, nr 2.

Kunicki I., *Uchylenie rygoru natychmiastowej wykonalności i nadzór judykacyjny nad ko-
mornikiem sądowym*, PPE – Suplement 2019, nr 1.

Markiewicz K., *Zasady orzekania w postępowaniu nieprocesowym*, Warszawa 2013.

Olaś A., *Czy w postępowaniu egzekucyjnym sąd jest związany wydanym przez siebie uprzed-
nio w trybie art. 759 § 2 Kodeksu postępowania cywilnego rozstrzygnięciem nadzorczym?*
PPC 2022, nr 2.

Olaś A., *Pojęcie czynności egzekucyjnych w sądowym postępowaniu egzekucyjnym – cz. 2*,
PPC 2023, nr 4.

Pietrkowski H., *Nadzór nad czynnościami komornika po zmianach wprowadzonych usta-
wą z 22.03.2018 r. o komornikach sądowych*, PS 2019, nr 6.

Pietrkowski H. [w:] *Postępowanie egzekucyjne. Artykuły 758–1095¹*, pod. red. T. Ereciń-
skiego, M. Dziurdy, Warszawa 2025.

Radwański Z., Zieliński M. [w:] *System Prawa Prywatnego. Tom 1. Prawo cywilne – część
ogólna*, pod red. M. Safjana, Warszawa, 2007.

Radwański Z., Oleniczak A., *Prawo cywilne – część ogólna*, Warszawa 2019.

Gizbert-Studnicki T., Grabowski A., *Normy programowe w konstytucji [w:] Charakter
i struktura norm konstytucji*, pod red. J. Trzcíńskiego, Warszawa 1997.

Świrydowicz K., Wronkowska S., Zieliński M., Ziemiński Z., *O nieporozumieniach doty-
czących tzw. norm zezwalających*, PiP 1975, nr 7.

Wolwiak I., *Zakończenie postępowania rozpoznawczego*, Warszawa 2019.

Wolwiak I., *Skutek konwencjonalnej czynności procesowej jako jej element konstytutywny*, Acta Iuris Stetinensis 2022, nr 5.

Wronkowska S. [w:] S. Wronkowska, Z. Ziemiński, *Zarys teorii prawa*, Poznań 1997,

Zedler F., *Nadzór sądu nad czynnościami komornika na podstawie art. 759 § 2 k.p.c.*, NP 1975, nr 7–8.

Zedler F., *Czynności egzekucyjne a czynności procesowe (wybrane zagadnienia)* [w:] *Symbolae Andreae Marciniak dedicate*, pod red. J. Jagieły, R. Kulskiego, Warszawa 2022.

Zieliński M., Ziemiński Z., *Uzasadnienie twierdzeń ocen i norm w prawoznawstwie*, Warszawa 1988.

Zieliński M., *Dwa nurty pojmowania „kompetencji”* [w:] *Gospodarka – Administracja – Samorząd. Tom II*, pod red. H. Olszewskiego, B. Popowskiej, Poznań 1997.

Zieliński M., *Wykładnia prawa. Zasady – reguły – wskazówki*, Warszawa 2017.

Ziemiński Z., *Kilka uwag o pojęciu przestrzegania i pojęciu stosowania prawa*, PiP 1968, nr 1.

Ziemiński Z., *Problemy podstawowe prawoznawstwa*, Warszawa 1980.

Ziemiński Z., *Typologia norm prawnych* [w:] *Z teorii i filozofii prawa Zygmunta Ziemińskiego*, pod red. S. Wronkowskiej, Warszawa 2007.